

PI66 Jeugdzeilen met een 100-jarige mosselaak

De KNZ&RV ofte wel 'de Koninklijke' te Muiden beschikt over een uniek jeugdschip, de grote mosselaak PI66. Dit jaar viert de Philipine, zoals zij in de volksmond wordt genoemd, haar honderdste verjaardag. Jesse de Metz schetst de achtergrond en Klaas Wiersma stapte aan boord om te praten met de jonge zeilers.

Zeelfoto's: Hajo Olij Portretten: Klaas Wiersma



Met het puntje van haar tong uit de mond draait een veertienjarige het houten stuurwiel van de 16 meter lange aak een kwart slag bij. Ze kijkt over haar schouder en geeft een beetje extra gas terwijl de zwarte aak die zij bestuurt langzaam achteruit de Nyhavn invaart. Het waait te hard en het is er te vol om het schip nog rond te krijgen en dus heeft ze met de schipper besloten achteruit de haven in te varen. 'Neem maar wat gas terug en stuur nog een beetje meer naar stuurboord' adviseert de schipper die met de handen op de rug naast haar staat. 'En ik zou de fenders aan de andere kant laten hangen'. 'Stootwillen graag!', verordonneert de gelegenheidsstuurvrouw en meteen daarna herplaatst een aantal pubers de stootwillen. Op het voordek worden de trossen in gereedheid gebracht.

Kopenhagen

Niet veel later ligt de *Philippine*, het Jeugdschip van de KNZ&RV, in een precies passend gaatje aan de kade afgemeerd. Na twee en een halve week zeilen, vanuit Muiden, is de *Philippine* (koosnaam 'PI') met haar zestien opvarenden in Kopenhagen gearriveerd. Een dag later al vindt de bemanningswissel plaats: de retourploeg arriveert en de PI wordt overgenomen



door de kersverse opstappers en hun leiding. De slaappleatsen worden snel verdeeld, waarbij het merendeel van de kinderen in het ruime vooronder een kooi vindt. Maar ook in de salon zijn bedden te verdelen en wie wil mag 's nachts aan dek slapen.

De volgende morgen worden de zeilen gehesen. Bij de mastlier staat een 'treintje' meiden en jongens paraat om het grootzeil omhoog te zwengelen. Wie uitgeput is wordt meteen afgelost. 'Lange haren vast in een staart!', is

de standaard reminder van de instructeur, 'anders komen ze in de lier!', en ook het 'luister of je steeds de tikkel (cq veiligheidspal) van de lier hoort!'

Als het grootzeil staat kan met de rustige ruime wind zelfs de halfwinder gehesen worden. Kinderen in het net van de kluiverboom sjoeren het zeil naar voren, de hijsploeg doet razendsnel zijn werk en op het achterschip roept de schipper 'trim!', waarna de kuiplier ratelt om de lijschoot binnen te halen. De 33 ton zware aak schiet vooruit. Met ruim zeven knopen ligt de boeg voor op koers Muiden. Nog bijna twee weken te gaan. Maar vanavond eerst een barbecue op een onbewoond eilandje.

De zee op

Over de Oostzee kronkelt de tocht naar het Noord-Oostzeekanaal en vervolgens over zee (makrelen vissen!) door de Duitse Bocht naar Nordeney en de Nederlandse Waddeneilanden. De laatste etappe, binnendijs richting Muiden, voelt wat ongemakkelijk. Na weken op zout is er plots geen schuimend zeewater en getijdenstroom meer en straks volgt het uit elkaar vallen van de hechte club bemanning. De kinderen die ruim twee weken daarvoor onwennig vertrokken, zijn nu roerganger,



JACKY DE BOER (14 JAAR)

Jacky vaart tijdens de Markervuur Race voor de eerste keer op de PI66. 'Mijn neef, broer en nog een nicht zitten allemaal in het OT. Zij vertellen altijd leuke verhalen, dus ik wil al heel lang mee. Nu ben ik veertien, dus mag ik mee. Het weer van vandaag heeft me verrast, er stonden grote golven. Ze zeiden dat het 23 graden zou worden en dat ik vooral een handdoek en slippers mee moest nemen. Nou, het was koud en nat. Vandaag zat ik even binnen voor de lunch toen de halfwinder in het water viel. Ik hoorde geschreeuw aan dek: 'Iedereen naar voren! Help Willem! Help Willem! Er is iemand gewond!' Later hoorde ik: "Goed opgelost. Hoe kunnen we het de volgende keer beter doen zodat het niet nog eens gebeurt?" Of Jacky nog nat is geworden tijdens de race? 'Ik heb een ander formaat dan de anderen dus ik kan achter andere kinderen gaan staan. Tegen het einde ben ik bij de stuurman gaan zitten. We hebben de race niet afgemaakt, want we hadden een boei gemist. We houden vol dat we als één na laatste zijn gefinisht. Iedereen zag het meer als een pleziertochtje.'

links: De PI66 tijdens een eerdere zomertocht, afgemeerd in de haven van Svendborg

zeiltrimmer, kwartiermeester, navigator, wachtschipper maar bovenal elkaars matje. Nu zijn ze nog tieners tussen de 14 en 18 jaar oud: 'later' kunnen ze doorgroeien naar instructeur of schipper en hebben ze als twintigers de volledige verantwoordelijkheid over schip en bemanning.

De trainees, 'de kids', hoeven niks nautisch te kunnen als ze aan boord komen. Gedurende de tocht maken ze echter meteen deel uit van de bemanning, want het credo is: 'de kinde-

ren varen het schip'. Iedereen doet mee en zo wordt de bemanning snel één geheel en ieder afzonderlijk steeds beter in zijn of haar taak. En niet onbelangrijk: ze worden gegrepen door het zeilen op zee, het varen van échte tochten en de liefde voor klassieke Hollandse schepen.

Het vaarseizoen is verdeeld in weekends op het IJsselmeer en tochten naar de Waddenzee tijdens de diverse feestdagen. In de zomervakantie maakt de KNZ&RV-jeugd lange zwerf-



THEIJE BOGERS (15 JAAR)

'In 2022 ben ik mee geweest met de zomertocht. Dat was een spectaculaire reis naar Kopenhagen. Eerst voeren we over de Waddenzee, toen door het Kielerkanaal en kwamen we bij Kiel. En vanuit daar door naar Kopenhagen. Ik was de allergeenste aan boord, want ik was nog maar dertien en een half, eigenlijk moet je veertien jaar zijn. Als je zeventien wordt, kun je gevraagd worden om te blijven varen, dan behoort je tot het operationele team, die noemen we de OT-ers. Met een zomertocht gaan er zeven OT-ers mee en twaalf jeugdzeilers. We kunnen allemaal slapen in het vooronder en dan is het wel erg druk. Wachtlopen in ploegen doen we niet, we stoppen gewoon elke avond. Behalve als we droogvallen, dan hebben we een ankerwacht.



boven: In dit jubileumjaar kon de P166 meestarten in het VA veld van de Markervuur Race. Hier de start op zondag vanuit Volendam



links: Het Jeugdschip van de KNZ&RV met het Muiderslot op de achtergrond

midden: De halfwinder gehesen in de Markervuur Race, veel materiaal op de P166 is gebruikt en komt uit de VA-klasse



tochten naar Zeeland of de Oostzee. Op het verste punt wordt de heen varende bemanning dan afgelost door de 'retourgroep'. Allemaal jonge mensen die vaak voor de eerste keer te maken krijgen met avontuur, verantwoordelijkheid en een natter pak dan ze ooit gehad hebben. In de winter worden er klusweekends georganiseerd. Om op te stap-

pen is een lidmaatschap van de KNZ&RV niet vereist. Na een aantal maal meevaren is Jeugdlid worden wel de bedoeling.

Eerst drie Volksboten

Het 'Jeugdzeilen' van de KNZ&RV bestaat sinds 1962. In dat jaar werd een drietal houten volksboten van de werf van Kroes in Kampen

in de vaart genomen om de jongeren van de KNZ&RV bij de zeilsport betrokken te houden. Later passeerden andere schepen de revue, zoals de bekende torpedistenschokker *de Witte Olifant* en de Lemsteraak *Avontuur*. In 1992 werd de *Philippine* aangeschaft. De KNZ&RV is samen met de stichting 'Zeilen door Jongeren op Wijd Water' eigenaar van het schip en zorgt voor de financiële middelen om de *Philippine* in de vaart te houden en ondersteunt waar nodig operationele uitdagingen. Maar de opzet is: de jeugd houdt het schip varende en doet zo veel mogelijk klein en groot onderhoud zelf.

Over de precieze historie van de mosselaak bestaan meningsverschillen en om eerlijk te zijn, ook de werf en de eerste eigenaar zijn



nog steeds niet met zekerheid getraceerd. Is het schip de *Flevo* uit 1926? Of toch – zoals de Schepenlijst van de SSRP als optie aanhoudt – de PI66?

Geschiedenis van een Mosselaak

In 1924 zou er een 15.80 m lange mosselaak, de *Hilde* in de vaart genomen zijn door de heer Abroscheer uit het Zeeuwse Philippine. Dit dorp van mosselvisserij was toen nog met een kreek verbonden met de Westerschelde. Vermoedelijk werd het schip op de werf “Vooruit” te Enkhuizen gebouwd en meteen al gemotoriseerd. De aak werd waarschijnlijk zonder zeiltuig voor de mosselvisserij ingezet en was voorzien van stevige kimkielen en een bun. In de Tweede Wereldoorlog zou het schip gevorderd zijn en in de jaren zeventig verbouwd tot jacht. Een volgende grote ingreep aan de *Philippine* vond rond 2000 plaats, toen onder leiding van de KNZ&RV de huid van het onderwaterschip grotendeels vervangen werd. Met hulp van Hoek Design werd het ontwerp van de kielbalk aangepast en werd de mast herplaatst. Ook het interieur, de motor, de rondhouten, de zwaarden en het tuig wer-

den gemoderniseerd: grotendeels door hergebruik van materiaal van andere Lemsteraken uit het wedstrijdveld.

Trots

De keuze om te renoveren werd ingegeven door ernstige corrosie en het besef dat de PI66 voor de jeugd een meer dan uniek schip was. Met haar lange historie, enorme ruimte onderdeks, riante kuip en vergevingsgezinde zeileigenschappen was ze het ultieme moederschip. Schenkingen en grote inzet van de Jeugdzeilers en andere vrijwilligers, maakten dat de mosselaak er weer vele tientallen jaren bij kreeg en zo viert de *Philippine* dit seizoen haar 100-jarige bestaan. Een jubileum van een ‘clubicoon’ dat ooit de broodwinning vormde van vissers en in haar huidige vorm honderden tieners en twintigers gloeiend trots en dankbaar maakt(e) op haar te mogen varen. Zoals deze zomer toen de PI66 tussen de grote aken mocht starten in de Markervuur Race. Omdat alle Lemsterakenschippers de PI66 een warm hart toedragen, stelde voorzitter Wim van Rootselaar tijdens het palaver van de Markervuur Race voor om de zwarte mos-

selaak die dag als eerste te laten starten. Het idee werd met applaus ontvangen. Helaas ligt het jeugdschip in de laatste minuut voor het startschot meer dan honderd meter van de lijn verwijderd. ‘We hadden wat problemen met de fok,’ reageert de 14-jarige Jacky de Boer na de wedstrijd. ‘Maar alsnog heel attent dat het mocht.’ Ondertussen gunnen de aken elkaar dan alweer geen meter wedstrijdwater en denkt niemand meer aan het jeugdschip.

De wind neemt toe tot een dikke zes en iedereen heeft het zwaar. Als een van de jeugdzeilers opeens met de val van de halfwinder in zijn handen staat, laat hij gelukkig op tijd los. Het zeil belandt in het water en hij komt er vanaf met een paar blaren en een les die hij niet meer vergeet. In Volendam kon de Spiegel aan boord stappen om met de jonge zeiler en zeilers kennis te maken. Maar bij het ter perse gaan van dit nummer was de PI66 alweer op weg naar de Oostzee!



DANA TAMMERS (18 JAAR)

Dana staat in haar zeilbroek in haar eentje aan de afwas. De PI66 ligt tussen de *Danielle* en de *Weerga*, beide wedstrijdaken met bemanningsleden die ooit op de Pi zijn begonnen. En ook nu zijn de jeugdzeilers weer welkom voor een praatje of een rondleiding – en daardoor is het in de kombuis van het jeugdschip opvallend leeg. Zeker als er nog een grote afwas staat. Dana kwam ‘pas’ op haar vijftiende aan boord. ‘Tot die tijd had ik niet zoveel met zeilen. Maar mijn eerste keer aan boord was meteen de zomertocht. Dat was zo leuk dat ik vanaf dat moment elke tocht mee ben geweest.’ Inmiddels behoort Dana tot het Operationele Team. Vandaag heeft ze weer van alles geleerd. ‘Het was echt wel pittig met die harde wind. Leuk om te zien dat iedereen het ondanks de omstandigheden wel gewoon kan.’